

A decemberi Tiszatáj

Bár a folyóirat ez évi, negyvenes évek elején írott utolsó száma terjedelmének több mint felén verseket, kisprózákat közöl, átlapozván az egészet, az olvasónak olyan érzése támadhat, hogy ezúttal sem kínálták meg túlzottan a kortárs irodalom javaival. Nem kisebbítendő a jelen levők — *Marsall László, Szepesi Attila, Horgas Béla, Agh István, Utassy József, Kiss Benedek, Varga Imre, Kautzky Norbert, Pintér Lajos és Fodor Géza* — alkotásainak értékeit (s jó néhányuknak a lap melletti kitartásuk, hűségük érdemeit), e lapszámmal valamiféle hiányérzet látszik felerősödni, amiben *legégetőbb a szűkebb pártia fiatal írástudóinak távolmaradása*. Erőszakkal ráfoghatnánk ugyan, hogy képviseli őket az immár negyvenkét esztendő, húsz éve e folyóiratban publikáló *Baka István*, kinek *Égtájak célkeresztjén* című új kötetéről olvashatunk kritikát *Varga Magdolnától* — ám ez még magyarázkodásnak is gyenge.

A helyi, helyközi irodalom patronálása ebben a lapszámban (is) múltba forduló: a *Németh László-renezsánsz* jegyében fogant: „A legbűnösebb magyar egyfelvonásos” (*Petőfi Mezőberényben*) körültekintő elemzését, a dráma drámájának ismertetését, és a mű rehabilitálását *Greza Ferenc* végzi el. A Kritika rovatban pedig *Greza Németh Lászlóval* kapcsolatos vizsgálódásairól mond véleményt *Fried István és Görömböi András*. Mindketten a *Németh László Tanú-korszaka* című monográfia kapcsán. *Imre László Szegedy-Maszák Mihály Kemény Zsigmond*ról szóló monográfiáját ajánlja. *Sinka István* vállomásaira (*Meztitláb az utolsó paddól*), a harmincas évek második felében, s a

A *Néző*-ben a tekintet ezúttal észak felé fordul, *Jiri Danek és Jon Kolár: A vörös gidára várva* című film-novellájának elsőként történetét publikálásával, *Bérczes László* mai szlovén drámákat ajánló soraival. Valamint *Turczel Lajos* levelével, amelyet „a gyöngéd forradalom szlovák fiataljaihoz” írt, bemutatva benne azokat a tipikus torzításokat, ferdtéseket, amikkel a szlovák tömegkommunikáció a szlovák-magyar nemzeti-ségi problémákat tárgyalja — egyszersmind feltárja a reális, hiteles helyzeteket és tényeket.

A realitások számbavételét, a hiteles helyzetelemzést, s annak alapján a nemzeti-ségi problémák megoldására teendő erőfeszítéseket sürget *Tabajdi Csaba* eszmefuttatása. Amiben leszögezi, hogy „... a közép-kelet-európai kisebbségek problémaköre — minden eddigi tapasztalat bizonyossága szerint — csakis nemzetközi összefüggésben kezelhető hatásokon. A megoldáshoz tehát a kisebbségi kérdés nemzetköziesítésére, első sorban pedig európaizálásra lenne szükség: a térség országai önértékelésére, a feszültségek enyhítésére, esetleges felszámolására.” A kisebbségpolitika alapvető átértékelését, új nemzetközi jogi kodifikációját sürgető igen figyelemreméltó tanulmány izgalmas olvasmánya a decemberi Tiszatájnak, amit *Szekely Dániel* metszetei illusztrálnak.

Szabó Magdolna

Zavarban vagyok, ha el akarom dönteni, ez most humor, vagy sem. Ha igen, akkor halálosan komoly humor, mar, mint egy szarvasvipera, és rög, mint egy vadszamar. A klasszikus, bölcselői életérzésen alapuló aforizmára jótékonyan hatott a vadon termő, falra festett graffiti-világ. S mert már nem közhelyszerű megállapításokat tartalmaz, talán nem is lenne szerencsés tovább aforizmának hívni, a „fejszabadító idézetek” kifejezés sokkal találszabb. A megnevezés egy nemrég megjelent könyv alcíme. *Állítsátok meg a világot! Ki akarok szállni!* — mondja a főcím, az idézetválogatás és fordítás *Salomon Gábor és Zalotay Melinda* munkája. A szerzők vigyáztak, hogy világos legyen az aforizmából a fejszabadításba való átmenet, csak huszadik századi gyöngyszemeket válogattak be. Egyedül *Oscar Wilde*-nél „csaltak” egy kicsit, elmondásuk szerint nem bírták kihagyni. (Ha *Oscar Wilde* idézett, utolsó szavait olvasom — „Mégöl ez a tapéta. Egyikünknek mennie kell” — meg is tudom érteni őket.) Az is érthető, hogy csak angol nyelvterületről válogattak, hiszen a graffiti Amerikában született, az angol humor-aforizmához pedig nem kellett graffiti: az indulástól távol állt a nevelő szándékú bölcs, de unalmas klasszikustól.

Fejszabadítás

Találkoztam egy kannibál törzsszel, akiket római katolikus misszionáriusok megtérítettek. Most péntekenként csak halászatot esznek. (*Max Kauffmann*)

A nők vigaszt nyújtanak, amire nélkülük soha nem lenne szükségünk. (*Don Harold*)

Alapjában véve a feleségem éretlen volt. Ülök békésen a kádban, ő meg bejön, és elüllyeszt a kis hajóimat. (*Woody Allan*)

Ha egy elnök a feleségével nem csinálja, akkor az országgal csinálja. (*Mel Brooks*)

A tevé olyan ló, amit egy bizottság tervezett. (*Graffiti*)

A villa egy olyan eszköz, amelyet főként arra használunk, hogy halott állatokat tegyünk vele a szánkhoz. (*Ambrose Bierce*)

Ne hordd el az irhámát. (*PETA állatvédő egyesület*)

Ki mondja meg, mit látok: a táncot, vagy a táncost? (*W. B. Yeats*)

Ha te nem mész el a mások temetésére, ők sem jönnek el a tiedre. (*Carence Sephard Day*)

Nagymama lettünk. (*Margaret Thatcher*)

Az üzenettrógió javítás alatt. Itt egy ember beszél. (*Eric Burgin*)

Mindenki panaszkodik az időjárásra, de senki nem csinál semmit ez ügyben. (*Mark Twain*)

Marx halott, Lenin halott, én sem érzem túl jól magam. (*Graffiti*)

Egy pár szerző neve nagyon ismert. *G. B. Shaw*-ról és *Stephen Leacock*-ról eddig is tudtuk, hogy remekeltek e téren. Sokaknak, mint *Woody Allan*, *Andy Warhol*, vagy *Bob Dylan* viszont már életérzést kifejező a graffiti hangulata. A gyűjteményben szerepelnek írók, újságírók, zenészek, színészek, tudósok, politi-

Küldetésük: az anyanyelv védelme

Szabadka színháza — megosztottan

Szegedről Szabadkára, Szabadkáról Szegedre anyagi léte okán utazik leginkább a polgár. S nem is kevés. Az invázió iránya időről időre változik, csak egy biztos, a röszkei—horgosi határátkelön csúcsosul. Így van ez azon a szomorkás novemberi napon, mikor járgányunkkal a kilométer hosszú kamionsort megkerülve, szomszédföldre, Jugoszláviába lépünk. Úticélunk nem titkolt: születésnapjaink színházi szomszédolás. No, nem valami dévajkodásra készülünk, csak amolyan „hogyvagytok-mintvagytok-mitcsináltok” találkozóra. És hogy éltek? Éltek-e? Igaz, ezt a kérdést itthon is föltehetjük volna október 25-e táján, amikor a magyar nyelvű színjátszás éppen 200 esztendő jubileumát élte. Csak hát akkor jobbára külön voltunk. Határainkon innen s túl.

Útközben most Szabadkára vezet. Ahol 1816 óta — mikor *Láng Ádám János* magyar vándortársulata először kért és kapott engedélyt a városról színelőadásokra — kisebb-nagyobb megszakításokkal tartottak magyar nyelvű előadásokat. 1945. október 29. pedig mérföldkő a jugoszláviai magyarok számára: ezen a napon nyílt meg a Szabadkai Magyar Népszínház. Megnyitódarabnak *Balázs Béla Boszorkánytánc* című drámáját tűzte ki az igazgatóság a fiatal együttes legjobb erőinek bevonásával, *Pataki László* rendezésében. November elsején pedig legfontosabb napi hírként ez volt olvasható a Magyar Szó címlapján: „Megnyílt a vajdasági Magyar Színház, és egyidejűleg a Horvát Színház is.” A hajdani tudósító többek között így írt: A megnyitőelőadás több volt egyszerű színházyújtásnál; több volt, mint az állandó Magyar Színház indulásának ünnepe... az egyenlő jogok ünnepe volt!

Károly Sándor 70 éves

Idén töltötte be 70. életévét Károly Sándor, professzor. Ez az életidő az egyetemi oktatóknál a nyugdíjkorhatárt is jelenti. Károly professzor tizenkét esztendőn át, 1978-tól 1990-ig vezette a József Attila Tudományegyetem Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékét. Kollégái, tanítványai és barátai tegnap délután köszöntötték őt a Bölcsészettudományi Kar tanácstermében. *Fried István* színházcsoport-vezető, *Mikola Tibor* dékán és *Róna-Tas András*, az egyetem rektora szóltak. Méltatták Ká-

roly professzor tudományos munkásságát, s szemléletét, mely nem zárkózott be egyetlen nyelvészeti elmélet keretei közé sem. Válaszában Károly professzor örömet és megelégedettségét fejezte ki, hogy most három olyan ember köszöntötte őt fontos vezető pozíciókban, akiket ő elismer, nagyra tart. A házi ünnepség felolvasással ért véget, Károly professzor egyik tanítványa, *Zsigri Gyula*, a Magyar Nyelvészeti Tanszék oktatója számolt be legújabb kutatási eredményeiről.

M. T.

rabban Szegedre. Küldetésük az anyanyelv védelme volt. S jobbára az lenne ma is. Ha lehetne.

Jó öt esztendeje ugyanis új korszak kezdődött a színház életében, amikor *Ljubisa Ristic* személyében hozták is eljött a Megváltó. A város vezetése legalábbis így gondolta. A „Mester”, kinek művét ismerte a hon, mannaírt kóstolhatta az emberiség, Thália eme templomában is kész volt a csodára. Előbb egy összevonással megszűntette a szerb-horvát és magyar nyelvű társulatot, s megteremtette a Közös Művészeti Előadegységet, no, és persze a vegyes nyelvű bábeli színházat.

Művét „jugoszláv koncepciójú” színháznak nevezte, s alkotásaival világlátni indult. Igaztalanok lennénk, ha mindezt a maga nemében különös vállalkozást a Nagy Világdeszánk tett sikereitől megfosztanánk. Hisz jelet hagytak-Berlintől Mexicótyig mindenütt, a Madách-kommentárról meg a magyar Népszabadság Nyugatra küldött tudósítója is elismeréssel emlékezett; volt Shakespeare, és Molière-é, ami közé — ahogy ott mondják — belopta magát a Marica grófnő. Volt jugoszláv dráma éve, színre került a vajdasági Véghel László Juditja, a Túl az Özerencián, no és persze a Magyar Esterházy Péter Kis magyar porogrúfiája. A többiekéről nem is szólva. Főként magyar nyelven nem.

Hantos N. László

Középiskolai kalauz

Az általános iskolát ebben a tanévben végző tanulókat érdekelheti a Csongrád Megyei Pedagógiai Intézet pályaválasztási tájékoztatója, mely megyei középiskolai kalauzként is hasznosan forgatható. *Dr. Czene László*, a kiadvány összeállítója, azoknak a tanulóknak (és szülőknök) kíván segítséget nyújtani, akik még nem döntöttek a továbbtanulásról, és a lehetőségeket sem nagyon ismerik. A jobb eligazodásnak sokat segít: a milyenek az elhelyezkedés lehetőségei?, milyen a felvételi esély?, hová jelentkeztek sokan, hová kevesen? — kérdések megválaszolása, valamint a továbbtanulással kapcsolatos tudnivaló — csokor. Megtudhatjuk, milyen iskolatípusokban lehet továbbtanulni, kik, és milyen módon jelentkezhetnek, s mikor van a jelentkezési határidő. Akik más megyébe kívánnak felvételizni, az ottani határidőket is megismerhetik. Fontos információ-

kát kaphatunk a felvételi-ről, ennek időrendjéről, a felvételi elbírálásáról, az eredményhirdetésről, illetve a fellebbezés lehetőségéről.

A könyv bemutatja a különböző iskolatípusokat, s az ezekhez szükséges felvételi követelményeket, majd sorba veszi Csongrád megye középfokú iskoláit. Mindegyik középiskola címszáva alatt — a szakközépiskoláknál szakközpontokra bontva — megtalálhatóak a következő információk: induló osztályszám, felvehető létszám, kollégiumi elhelyezés, idegennyelv-tanulási lehetőség, felvételinél figyelembe vett tárgyak, és az előző tanév jelentkezési arányai, ami jó támpont az esélytárgatásra.

A pedagógiai intézet a kiadványokat már kiszállította az iskolákba. Ha valaki mégsem tudott hozzájutni, az intézet pályaválasztási tanácsadó osztályán, a Közép fasor 1-3. szám alatt beszerezheti.

Termékbemutató a Tiszában

Nagy László felvétele

Mosópordoboz-hegyek, testápolók, cipőtisztítók, dezodorok, s mindenféle olyan „cuccok” voltak láthatók tegnap, csütörtökön a Tiszában, amelyek máskor soha, legfeljebb a szaloda trafikjában — ott is, ha... A jövő-menő vendégek bekukskáltak a kis tükörterembe, mi történik ott, mire fől a sokaság. Nos, a Tisza Fűszert által létrehozott Henkel, Hella-D, Florin és Sancelle — igen markás, jó nevű cégek — termékeinek szakmai ismertetővel egybekötött bemutatója zajlott. Aki- ket pedig erre meghívtak, azok szegedi, Csongrád megyei kereskedők, boltosok voltak.

Panek József